EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.6.2026
COM(2026) 221 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Poola majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

{SWD(2026) 221 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Poola majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke; raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist.

(2) 16. juulil 2025 võttis komisjon vastu ettepaneku määruse kohta, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509[2]. Ettepaneku eesmärk on suurendada finantsarhitektuuri killustatuse vähendamise teel liidupoolse

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja turvalisuse fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509, COM(2025) 565 final. Kavandatud määruse üle peetakse praegu läbirääkimisi kaasseadusandjatega.

rahastamise tulemuslikkust ja toetada liikmesriike nende majanduspoliitika koordineerimisel kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 175.

(3) Komisjon võttis 25. novembril 2025 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Poolat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, soovituse Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse[3] vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovituse 9. märtsil 2026.

(4) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Euroopa poolaasta on kooskõlas konkurentsivõime kompassi põhimõtetega, tagades, et ELi liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

(5) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng ning taaste- ja vastupidavusrahastu viimase etapi rakendamine[4]. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki hiljutiste Euroopa poolaasta tsüklite raames esitatud riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusi arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on jätkuvalt oluline jätkata rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme.

(6) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Poola kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Poola edusamme asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehtud kokkuvõte sellest, kuidas Poola on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Poola kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Poola edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(7) 21. jaanuaril 2025 võttis nõukogu komisjoni hinnangu ja soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Poola riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava[5]. Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja sellega nähakse ette

---

[3] ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[5] Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Poola riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/642, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/642/oj.

eelarvekohandus, mis jaotub nelja aasta peale. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,3 % 2025. aastaks, 4,4 % 2026. aastaks, 4,0 % 2027. aastaks ja 3,5 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 19,6 %, 2026. aastal 24,9 %, 2027. aastal 29,9 % ja 2028. aastal 34,4 %. Aastatel 2025–2028 langevad need netokulude maksimaalsed kasvumäärad kokku korrigeeriva kavaga, mida nõukogu 21. jaanuaril 2025 ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 alusel ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks soovitas[6]. Tuginedes komisjoni 3. juuni 2026. aasta hinnangule tõhusate meetmete kohta,[7] peatatakse Poola ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus.

(8) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon on kutsunud liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi([8]); Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Poola taotluse alusel võttis nõukogu 8. juulil 2025 komisjoni soovituse alusel vastu soovituse, millega lubatakse Poolal netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda[9]. Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Poolal vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

(9) Poola esitas 30. aprillil 2026 oma 2026. aasta eduaruande[10] netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Poola kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta. Aruanne ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames võetud meetmete kohta on lisatud iga-aastasesse eduaruandesse.

(10) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 3,6 % ja THHI inflatsioon 3,3 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2026. aastal 3,5 % ja 2027. aastal 2,8 % ning THHI inflatsioon on 2026. aastal 3,6 % ja 2027. aastal 2,9 %.

---

6 Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Poolas, vastu võetud 21. jaanuaril 2025. Kõik Poola ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega seotud dokumendid on kättesaadavad aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/Poland_en.

7 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispangale: „2026. aasta Euroopa poolaasta – kevadpakett“ (COM(2026) 200 final).

8 Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19. märts 2025, C(2025) 2000 final).

9 Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitus, millega lubatakse Poolal määruse (EL) 2024/1263 kohaselt nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda (riikide vabastusklausli aktiveerimine) (ELT C, C/2025/3971, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3971/oj.

10 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

(11) Eurostati esitatud andmete[11] põhjal suurenes Poola valitsemissektori eelarve puudujääk 6,4 %-lt SKPst 2024. aastal 7,3 %-le SKPst 2025. aastal. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2025. aastal kajastab peamiselt suuremaid kulutusi sõjavarustuse tarnetele, avaliku sektori palkadele ja sotsiaaltoetustele. Kevadprognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal on komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis eeldatud, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2026. aastal 6,5 % ja 2027. aastal 6,3 % SKPst. Puudujäägi vähenemine 2026. aastal kajastab peamiselt riiklikult rahastatavate kulude, eelkõige töötajatele makstavate hüvitiste ja investeeringute piiramist ning uusi kaalutlusõigusel põhinevaid tulusid suurendavaid meetmeid. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2027. aastal kajastab peamiselt kaalutlusõigusel põhinevaid heakskiidetud tulumeetmeid.

(12) Komisjoni prognooside kohaselt oli eelarvepoliitika,[12] mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal ekspansiivne (1,3 % SKPst). Prognooside kohaselt on see 2026. aastal ekspansiivne (0,3 % SKPst) ja 2027. aastal pärssiv (1,7 % SKPst).

(13) Eurostati esitatud andmete[13] põhjal suurenes Poola valitsemissektori võlg 54,8 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 59,7 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. Valitsemissektori võla ja SKP suhte suurenemine 2025. aastal kajastab peamiselt suurt eelarve puudujääki ning võlga suurendavat, kaitseinvesteeringutega seotud võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelise erinevuse mõju. Prognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal on komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis eeldatud, et valitsemissektori võla suhe SKPsse suureneb 2026. aasta lõpuks 64,5 %ni ja 2027. aasta lõpuks veelgi 68,3 %ni. Valitsemissektori võla ja SKP suhte suurenemine 2026. ja 2027. aastal kajastab peamiselt suurt eelarve puudujääki ning võlga suurendavat võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelise erinevuse mõju.

(14) Eurostati andmetel[14] moodustasid valitsemissektori kaitsekulutused Poolas 2025. aastal kokku 3,4 % SKPst. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid need 2026. aastal jääma samale tasemele. See tähendab, et kasv on baasaastaga 2021 võrreldes 1,8 protsendipunkti SKPst.

(15) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris kehtestas Poola eelarvepoliitika meetmed, et leevendada kõrgete energiahindade mõju kodumajapidamistele ja ettevõtetele[15]. Need hõlmavad kütuseaktsiisi ja käibemaksu mittesihipärast vähendamist, mille kehtivusaeg lõpeb 15. mail 2026. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on nende meetmete eelarvekulu 2026. aastal ligikaudu

---

11 Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

12 Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat hinnatakse järgmiste näitajate vahena: i) keskpika perioodi potentsiaalne kasv ja ii) muutus esmastes kuludes, millest on maha arvestatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, kuid mis hõlmavad taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest liidu vahenditest saadud tagastamatust abist (toetustest) rahastatud kulusid.

13 Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

14 Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

15 See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi aluseks oleva kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

0,1 % SKPst. Komisjoni hinnangus leitakse, et kui nimetatud meetmed jääksid kehtima kuni 2026. aasta lõpuni, ulatuks nende eelarvekulu 2026. aastal 0,4 %ni SKPst.

(16) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Poola netokulud 2025. aastal 8,5 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 22,9 %. Netokulude kasv 2025. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 0,9 % SKPst. 2024. ja 2025. aasta kokkuvõttes on netokulude kumulatiivne kasvumäär samuti üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 1,2 % SKPst). Seevastu jääb prognoositud kõrvalekalle riikide vabastusklausliga võimaldatud paindlikkuse piiresse, kui võtta arvesse kaitsekulutuste kasvu.

(17) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Poola netokulud 2026. aastal suurenema 4,0 % ning 2024., 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 27,9 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on alla soovitatud maksimaalse kasvumäära. 2024., 2025. ja 2026. aasta kokkuvõttes peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär olema üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 1,0 % SKPst). Prognoositud kõrvalekalle jääb praeguste kaitsekulutuste prognooside alusel siiski riikide vabastusklausliga võimaldatud paindlikkuse piiridesse.

(18) Mitmest poliitilisest prioriteedist tulenevalt on avaliku sektori kulud on viimastel aastatel kiiresti kasvanud, sealhulgas suurematest kulutustest kaitse- ja sotsiaalpoliitikale. 2025. aastal ulatusid need 50,9 %ni SKPst, mis on üle ELi keskmise (49,5 % SKPst). Riigi rahanduse tõhusus on endiselt problemaatiline, kuna sotsiaaltoetused ei ole suures osas sihipärased ega kodumajapidamiste tasandil vajaduspõhised, mille tulemuseks on piiratud ümberjaotava mõjuga hoolekandesüsteem. Alates 2024. aastast läbi viidud kulude läbivaatamistel on olnud kulude ümberjaotamisele vaid piiratud mõju.

(19) Lisaks kulude ratsionaliseerimisele on vaja tuluallikaid, et tasakaalustada riigi rahandust ja hoida valitsemissektori võlg jätkusuutlikuna. Hoolimata 2024. ja 2025. aastal täheldatud maksutulu järkjärgulisest suurenemisest jääb see protsendina SKPst märkimisväärselt allapoole ELi koondnäitajat. Poola maksusüsteemi iseloomustab suhteliselt väike sõltuvus tööjõu maksustamisest, kusjuures üksikisiku tulumaksust saadav tulu on märkimisväärselt alla ELi keskmise, samal ajal kui tarbimis- ja kapitalimaksud moodustavad kogutulust suurema osa. Maksubaasi võiks laiendada hõlmama uusi allikaid, takistamata seejuures majanduskasvu. Lisatulude kaasamiseks on vaja teha suuremaid jõupingutusi ka maksukuulekuse parandamisel. Kuigi käibemaksukohustuse täitmise lõhe on vähenenud, on see endiselt märkimisväärne. Suurt kohustuste täitmise lõhet prognoositakse ka äriühingu tulumaksu puhul.

(20) Pensionihüvitiste piisavuse osas võib täheldada langustrendi. Pensionihüvitise suhtarv ehk keskmine pensioni ja keskmise palga suhe on vähenenud, 66 %-lt 2005. aastal 55 %-le 2024. aastal. Rahvastiku vananemist käsitlevas 2024. aasta aruandes esitatud hinnangute kohaselt tähendaks pensionihüvitise suhtarvu edasise prognoositava vähenemise piiramine eeldusel, et poliitikat ei muudeta, pensionikulude suurenemist 2,5 protsendipunkti võrra SKPst 2045. aastaks. See seaks ohtu pensionisüsteemi kestlikkuse. Hinnanguliselt saavad pooled pensionärid 2040. aastaks seadusjärgse miinimumiga võrduvat pensionihüvitist. See kehtib peamiselt naiste kohta, kelle madal tööturul osalemise määr (48,3 % võrreldes 59,4 % ELis, 55–64aastased) kajastab nende madalamat seadusjärgset pensioniiga. Lisaks on pensionivaesuse ohus ka füüsilisest isikust ettevõtjad, kes maksavad minimaalseid pensionimakseid, ja tsiviilõiguslike lepingute alusel tegutsevad töötajad, kes katavad pensionimakseid alla

miinimumkünnise. Pensionisüsteemi iseloomustab ka suur killustatus, kus valitud kutsealade jaoks kehtivad kulukad erikorrad. Suurim eripensionisüsteem KRUS on ette nähtud põllumajandustootjatele, kes moodustavad üle 10 % kõigist Poola pensionäridest, ning seda toetatakse suures osas riigieelarvest (2025. aastal ligikaudu 0,7 % SKPst). Suurte põllumajandustootjate sotsiaalmaksed ei kajasta nende sissetuleku taset, mis mõjutab pensionide piisavust. Lisaks ei motiveeri KRUSi kaudu omandatud pensioniõigusi ja üldisesse pensioniskeemi tehtavate pensionikapitali ülekannete arvutamist reguleerivad õigusnormid põllumajandustootjaid, eelkõige neid, kes on KRUSi pikka aega sissemakseid teinud, üldisesse pensionisüsteemi üle minema. Muud kutsealad, nagu vormirõivastuses teenistused või kohtunikud ja prokurörid, saavad pensioni ilma sissemakseid tegemata, toetudes seega täielikult riigieelarvest tulenevatele toetustele.

(21) Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite eduka rakendamise eest, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.

(22) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Poolas nii projektide väljavalimise kui ka maksete tegemise seisukohast ELi keskmisest kiiremini. Oluline on säilitada praegune hoog, maksimeerides samal ajal investeeringute mõju kohapeal. Poola juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmide raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks. Sellest hoolimata tuleks mõnes valdkonnas rakendamist võib-olla tõhustada, seda sealhulgas valdkondades, mis on seotud fossiilkütustest lahtisidumise ja õiglase üleminekuga. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Poola pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahehindamise määruses[16] kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.

(23) Poola seisab silmitsi mitme väljakutsega, mis on seotud lihtsustamise, teadusuuringute ja innovatsiooni, energeetika, kliima ja veemajanduse, oskuste ja hariduse, ebasoodsas olukorras olevate rühmade kaasamise ning tööturu killustatuse ja eluasemega.

(24) Kuigi Poolal on üldiselt konkurentsi soodustav õigusraamistik, seisab riik siiski silmitsi mõningate probleemidega, mis on seotud õigusliku keerukuse ja tõhusa institutsioonilise raamistiku tagamisega. 71 % ettevõtjatest leiab, et ettevõtluseeskirjad takistavad nende ettevõttel Poolasse investeeringute tegemist[17] ning et ettevõtete, eelkõige VKEde kulud töö- ja maksusüsteemide järgimisel on suhteliselt suured. EIP investeerimisuuringu kohaselt vähenes märkimisväärselt nende Poola ettevõtete osakaal, kelle töötajatest rohkem kui 10 % tegelevad regulatiivsete nõuetega (25 %-lt 2024. aastal 19 %-le 2025. aastal), kuid see näitaja on endiselt tublisti üle ELi keskmise (11 %). Lisaks on sotsiaalpartnerite kaasamine õigusloomeprotsessi endiselt piiratud ning sidusrühmad on teatanud jätkuvatest puudustest sotsiaaldialoogi nõukogu toimimises. Riigihangete süsteemi tegevust pärsib jätkuvalt pakkumisi esitavate ettevõtjate väike arv ning pikad ja keerukad menetlused. Probleemide lahendamisele

[16] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames.

[17] Euroopa Investeerimispanga 2025. aasta investeerimisuuring:Poola ülevaade

võib kaasa aidata riigihankeprotsessi digitaliseerimise edasine tõhustamine ja edasine planeerimine, sealhulgas pikaajalistest hankekavadest teavitamine. Regulatiivsed ja haldustõkked mõjutavad EMP-sisest kaupade ja teenustega kauplemist, kusjuures riiklikud pakendi- ja jäätmenormid tekitavad nõuete täitmisega seotud koormust.

(25) Vaatamata aastatepikkusele tugevale majanduskasvule ja paranenud elatustasemele seisab Poola jätkuvalt silmitsi märkimisväärsete arenguerinevustega nii oma piirkondade vahel kui ka nende sees, sealhulgas linna- ja maapiirkondade vahel. Eriti ebasoodsas olukorras on endiselt Ida-Poola, mille SKP elaniku kohta oli 2024. aastal 61,3 % ELi keskmisest, olles nii üks liidu vaesemaid piirkondi. ELi idapoolsel välispiiril asuvate piirkondade olukorda on veelgi halvendanud Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, mis suurendab julgeolekuprobleeme ja majanduslikku ebakindlust ning vähendab nende piirkondade atraktiivsust nii investorite kui ka elanike silmis. Paljudes piirkondades eelkõige väljaspool olulisi suurlinnapiirkondi on ebapiisav haldussuutlikkus ja ebavõrdne juurdepääs olulistele avalikele teenustele, sealhulgas haridusele, tervishoiule, lapsehoiule ja transpordile, mis vähendab veelgi nende atraktiivsust. Innovatsioon ida- ja loodepiirkondades, sealhulgas uuenduslikud investeeringud, on piiratud, mis takistab nende tootlikkuse kasvu ja kvaliteetsete töökohtade kättesaadavust.

(26) Poola majanduskasv ja konkurentsivõime sõltuvad üha enam riigi suutlikkusest kasutada ära teaduse ja innovatsiooni võimalusi. Hoolimata ettevõtete teadus- ja arendustegevuseks mõeldud kulutuste pidevast suurenemisest on Poola innovatsioonitulemused endiselt piiratud ning teadus- ja arendustegevuse võimekus ulatus 2025. aastal ainult 65,9 %-ni ELi keskmisest, mis on 2,6 protsendipunkti rohkem kui 2024. aastal. Koostöö teaduse ja ettevõtluse vahel on piiratud, mis vähendab Poola suutlikkust oma teadusuuringuid turustada. Seda probleemi süvendab teadlaste ebapiisav stiimul teha tööstusega koostööd, näiteks teadustegevuse hindamisel äriliste tulemuste ebapiisav arvessevõtmine. Teadlaskarjääri atraktiivsemaks muutmine ja teadusasutuste edasine ajakohastamine on väga oluline. Innovatsiooni edendamiseks tehtavad jõupingutused peavad hõlmama aruka spetsialiseerumise strateegiate ajakohastamist ja ühtlustamist. Hästi toimiva innovatsiooni ökosüsteemi saavutamise peamiste etappide hulgas on sellise keskkonna edasiarendamine, mis toetab tehnosiiret, idufirmade ülesehitamist ja laiendamist, tagades neile juurdepääsu stabiilsele ja usaldusväärsele rahastamisele.

(27) Vaatamata suurtele edusammudele on endiselt probleeme avalike teenuste digiüleminekuga ning nende kättesaadavusega kodanikele ja ettevõtjatele, mis jääb alla ELi keskmise, eelkõige kodanike puhul, kelle seas on Poola näitaja 71 punkti, samas kui ELi keskmine on 82 punkti. Koostalitlusvõime piirangud, andmete jagamine valitsussüsteemide vahel ja ühekordsuse põhimõte andmete kogumisel õõnestavad kasutajakogemust ja vähendavad avalike teenuste digiülemineku potentsiaali vähendada halduskoormust, samal ajal kui sellised sektorid nagu kohtusüsteem saaksid kasu edasisest digitaliseerimisest, et parandada tõhusust ja juurdepääsetavust. Poola ei ole veel täielikult ära kasutanud piiriülese andmevahetuse pakutavaid võimalusi, nii puuduvad võimalused muuta haldusmenetlused sujuvamaks, eelkõige struktureeritud andmevormingute suurema kasutamise kaudu.

(28) Digitehnoloogia kasutuselevõtt Poola VKEde seas on endiselt alla ELi keskmise, mis piirab tootlikkust ja innovatsiooni. Kuigi see näitaja on suurenenud, saavutas 2025. aastal digimahukuse algtaseme ainult 59 % Poola VKEdest (võrreldes ELi keskmisega 71,4 %). Kõrgtehnoloogia, näiteks tehisintellekti kasutuselevõtt on samuti maha jäänud, mis võib takistada edasist majanduskasvu. Poola saaks kasu investeeringute

edasisest stimuleerimisest ja spetsialiseeritud teadmiste toetamisest digiülemineku valdkonnas, edendades täiustatud tehnoloogiate kasutuselevõttu ja töötajate oskuste täiendamist, samuti osalemist ELi-ülestes algatustes.

(29) Poola eluasemeturgu on viimastel aastatel iseloomustanud vähene eluasemete pakkumine ja taskukohasuse vähenemine. Eluasemehinnad ja üürid on alates 2015. aastast kiiresti tõusnud, eelkõige linnades. Investeeringud eluasemetesse on endiselt ELi madalaimad, samal ajal kui eluasemete kvaliteet ja tingimused on endiselt ebarahuldavad ning ülerahvastatuse määr on kõrge. Selle probleemi lahendamiseks on vaja mitmesuguseid meetmeid, keskendudes pakkumise poolel võetavatele poliitikameetmetele, nagu eluasemeturgu käsitlevate õigusnormide parandamine, et suurendada taskukohaste eluasemete pakkumist, eluasemete kvaliteedi parandamine ja eluasemehindade inflatsiooni aeglustamine.

(30) Poola eluasemepoliitika on killustatud. Erinevad programmid on jagunenud erinevate ministeeriumide vahel, millel on konkureerivad prioriteedid, ning puudub asutus, mis koordineeriks eluasemepoliitikat kesktasandil. Puudub eluasemevajaduste ja olemasolevate varude tsentraliseeritud analüüs (sealhulgas kohalikul tasandil). Selle probleemi lahendamiseks peaks Poola kehtestama eluasemepoliitika koordineerimise keskvalitsuse tasandil ning kesk- ja kohalike omavalitsuste vahel ning looma pikaajalise eluasemestrateegia, mis sisaldab selget tegevuskava eluaseme taskukohasuse ja kättesaadavuse vähenemisega tegelemiseks, eluaseme kvaliteedi parandamiseks ning järelevalvevahendite rakendamiseks (koos mitmetasandilise andmekogumismehhanismiga, mis keskendub tühjadele kinnisvaraobjektidele), et paremini tuvastada ja suunata konkreetset kohalikku eluasemefondi ja vajadusi.

(31) Juurdepääs sotsiaal- ja munitsipaaleluruumidele ning taskukohastele eluasemetele on Poolas piiratud ning haavatavad rühmad seisavad silmitsi konkreetsete takistustega (sealhulgas diskrimineerimine ja juurdepääsupiirangud). Suur eluasemeehituse puudujääk suurendab eluasemepuudust ja piirab erivajadustega rühmade juurdepääsu eluasemele. Selleks et suurendada eluasemete pakkumist, parandada nende kvaliteeti ja paremini rahuldada konkreetsete rühmade vajadusi, peaks Poola laiendama ja ajakohastama oma sotsiaaleluruumide ja taskukohaste üürieluasemete süsteemi ja programme, pakkudes stabiilset ja pikaajalist strateegiat ning munitsipaalelamuprogrammide rahastamist, käivitama programme tühjade hoonete renoveerimiseks ja ümberehitamiseks elamuteks, laiendama sotsiaalsete üüripindade vahendusbüroode tegevust ning töötama välja eluasemepõhised lahendused haavatavatele rühmadele, nagu eakad, puudega inimesed ja kodutud.

(32) Üüri- ja ehitusseadust ning nende kohaldamist käsitlevad Poola õigusnormid mõjutavad negatiivselt eluasemete pakkumist ja juurdepääsu taskukohasele eluasemele. Õiguskaitse ja õigused üüriturul on tasakaalust väljas, kuna kehtivad õigusaktid ei kaitse piisavalt ja võrdselt ei üürileandjate ega üürnike õigusi. Üürileandjad seisavad silmitsi pikaajaliste ja kulukate väljatõstmismenetlustega isegi siis, kui üürnikud rikuvad üürilepinguid, samas kui üürnikke võib mõjutada pikaajalise üürimise ebastabiilsus, kuna seadus ei reguleeri üüritõusu selgelt ja sageli ei peeta kinni etteteatamistähtaegadest. Tasakaalustatum lähenemisviis üürileandjate õigustele ja üürnike turvalisusele ning kehtivate õigusaktide jõustamise parandamine hõlbustaks stabiilset ja pikaajalist üürimist. Ehitussektori regulatiivseid menetlusi saaks samuti parandada, et elamuehitus oleks kiirem ja odavam.

(33) Poola on endiselt üks vähestest liikmesriikidest, kus kinnisvaramaks põhineb väga madalal kindlal maksimummääral, mis on kehtestatud keskselt seadusega, mitte

kinnisvara väärtuse alusel. Sellega luuakse regressiivne kinnisvaramaksukord, mis aitab kaasa spekulatiivsele investeerimisnõudlusele, kuna kinnisvara maksustatakse oluliselt vähem kui riskantsemaid finantsvarasid, nagu aktsiad, mis suurendab kinnisvarahindade inflatsiooni. Selle probleemi lahendamiseks võiks muuta maksustamiskorda maa või kinnisvara väärtuspõhise maksustamise suunas (maamaksu või katastriüksuse maksu kaudu), mis parandaks selle progressiivsust ja käsitleks stiimuleid, mis aitavad kaasa eluasemehindade kiirele tõusule ja madalale pakkumisele tühja või alakasutatud kinnisvara või maa tõttu.

(34) Hoolimata hiljutistest jõupingutustest aeglustavad võrgu kitsaskohad endiselt energiasüsteemi ümberkujundamise tempot. 2025. aastal lükati tagasi ligikaudu 42 GW ulatuses taastuvenergia tootmisvõimsuse liitumistaotlusi. See on rohkem kui Poola taastuvatesse energiaallikatesse paigutatud koguvõimsus. Nende kitsaskohtade kõrvaldamiseks on põhivõrguettevõtja eesmärk seada esikohale investeeringud ülekandevõrkudesse, põhja-lõuna suunalisse ülekandevõrku ja sihtotstarbelistesse koridoridesse, et võtta arvesse praegu väljatöötatavaid uusi võimsusi (nii avamere- kui ka tuumaenergia), ülekande- ja jaotusvõrkude lõimimisse ning paindlikkuslahendustesse. Poola energiasüsteemi paindlikkuse suurendamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, sealhulgas piiriülese elektrikaubanduse kaudu, et vältida taastuvate energiaallikate kasutamise piiramist ja leevendada järske hinnatõuse tipptundidel. Praegune piiriülese ülekandevõimsuse tase on madal, kusjuures Harmony Link Leeduga on ainus käimasolev projekt. Võimsuse jaotamise piirangud on süstemaatiliselt lahutanud Poola elektrihinnad ELi turust ja aitavad nüüd kaasa hinnatõusule. Kuigi jaotamispiirangute kasutamine on mõnevõrra vähenenud, on jaotamispiirangute aktiveerimise sagedus murettekitav, kuna see toob lõppkokkuvõttes kaasa taastuvate energiaallikate piiramise.

(35) Kuna elektritootmine sõltub kallitest fossiilkütustest ning puudub mittefossiilne paindlikkus ja süsteemidevaheline ühendus, olid Poola elektrienergia hulgimüügihinnad 2025. aastal ELis keskmiselt üheksandal kohal, mis piirab energia taskukohasust. Taastuvate energiaallikate edasisel kasutuselevõtul esineb ka võrguga mitteseotud piiranguid. Jaehindades sisalduv elektrienergia ebaproportsionaalselt suur maksukoormus (võrreldes maagaasiga) kahjustab Poolas nii tööstussektorite kui ka kodumajapidamiste elektrifitseerimist. Tööstustarbijad maksavad elektrienergia eest umbes kolm korda rohkem kui gaasi eest ning maksud ja lõivud moodustavad nende elektriarvest kolmandiku. Küttesektoris takistab elektrienergia maksukoormus soojuspumpade kasutuselevõttu. Poola söekaevandussektor on tugevalt subsideeritud ja tarbib eelarvevahendeid, mida muidu saaks kasutada muu hulgas puhtale energiale ülemineku ja tööstusliku ülemineku kiirendamiseks. Järkjärgulise kaotamise prioriteediks võiks pidada selliseid fossiilkütuste toetusi, millega ei lahendata sihipäraselt energiaostuvõimetust ega lahenda tegelikke energiajulgeolekuga seotud probleeme.

(36) Tööstuse ümberkujundamisel puudub sidus strateegiline ja õigusraamistik, mis viiks poliitilised stiimulid, taristu planeerimise ja rahalise toetuse kooskõlla eesmärkidega edendada investeeringuid prioriteetsetesse sektoritesse. Peamisi süsinikuheite vähendamisega seotud sekkumisi – elektrifitseerimist, kohapealsete taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, saastevaba vesiniku kasutuselevõttu ning süsinikdioksiidi kogumist, kasutamist ja säilitamist – rakendatakse pigem järk-järgult kui struktuurselt. Söe kasutamise järkjärguline lõpetamine tekitab suuri majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme piirkondadele, mis sõltuvad endiselt mäetööstusest ja heitemahukatest tööstusharudest. Kooskõlastatud lähenemisviis tööstuse

ümberkujundamisele on keskse tähtsusega, et leevendada konkurentsivõime vähenemist ning edendades samal ajal innovatsiooni ja majanduskasvu nendes piirkondades.

(37) Nii kaugküte kui ka individuaalne küte sõltuvad endiselt söest ning need seisavad silmitsi struktuursete süsinikuheite vähendamisega seotud probleemidega. Taastuvad energiaallikad annavad kõigi sektorite lõikes ainult 21 % kütteks ja jahutuseks kasutatavast energiast. Kaugküttesektoris toimub üleminek kivisöelt gaasipõhisele koostootmisele, kuid taastuvate energiaallikate integreerimine kulgeb aeglaselt. Kivisüsi moodustab endiselt 60 % kaugkütteks kasutatavast energiast, samas kui taastuvate ja vähese heitega süsteemide kasutuselevõtt piirdub näidisprojektide ja mõne väiksema linnaga. Süsinikuheite vähendamisel tehtavad edusammud sõltuvad soojusallikate mitmekesistamisest ja võrgu ajakohastamise kiirendamisest ning heitsoojuse kasutamise potentsiaali ärakasutamise kavandamisest. Ligikaudu 15 % Poola kodumajapidamistest kasutab endiselt kivisütt individuaalkütteks – see on ELi kõrgeim absoluutarv, mis kajastub ka ühes ELi halvimas õhukvaliteedis. Suurte energiakulude ja hoonete madala energiatõhususe tõttu ohustab energiaostuvõimetus hinnanguliselt ka võrreldavat osa kodumajapidamistest. Täiendavad jõupingutused kivisöest sõltuvuse vähendamiseks ja energiatõhususe parandamiseks on heitkoguste ja õhusaaste vähendamisel keskse tähtsusega. Küte ja jahutus moodustavad 81 % eluhoonete energiatarbimisest.

(38) Üleminek kestlikule transpordile on Poolas endiselt keeruline ning maanteetranspordist tulenev heide on viimase kahe aastakümne jooksul peaaegu kahekordistunud. Elektrisõidukite kasutuselevõtt era- ja kaubaveos kasvab aeglaselt ebapiisavate stiimulite, sealhulgas piiratud maksumeetmete ja laadimistaristu tõttu. Heiteta ja mitmeliigilise ühistranspordi arendamise toetamine ja koordineerimine võib veelgi toetada süsinikuheite vähendamiseks tehtavaid jõupingutusi, edendades samal ajal paremat ühenduvust.

(39) Poola on haavatav põua, üleujutuste, kuumalainete ja äärmuslike ilmastikunähtuste suure ohu suhtes, mis ohustab majandusjulgeolekut ja inimeste heaolu. Poolal puudub endiselt ajakohastatud riiklik kliimamuutustega kohanemise strateegia, mis toetuks viimasele kättesaadavale riskihindamisele. 2013. aastal vastu võetud strateegia ajakohastamine peaks lõpule jõudma alles 2027. aastal. See takistab kohanemismeetmete kavandamist ning kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutuste vahelist koordineerimist kliimamuutustele vastupanu võime ja nendeks valmisoleku tugevdamise pakiliste vajaduste rahuldamisel. Kliimamuutused suurendavad keskkonnariske, eriti haavatavad on veevarud ja ökosüsteemid. Tööstustegevusest tulenev pidev veereostus koos kõrgemate temperatuuridega on endiselt kriitiline probleem, mis ohustab mageveevarusid. Ökosüsteemide kaitsmiseks ja taastamiseks on vaja tugevamaid, sealhulgas rahalisi ja põhimõttega „saastaja maksab“ kooskõlas olevaid stiimuleid, et piirata reostust ja edendada säästvat kasutamist. Loodusvarad on samuti kliimamuutuste leevendamise üheks teguriks, kuid süsiniku looduspõhine eemaldamine Poolas ei ole piisavalt ambitsioonikas, et saavutada 2030. aastaks seatud maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse eesmärk. Märg- ja turbaalade kestliku põllumajanduse ja linnaasulate majandamise edendamiseks on vaja täiendavaid poliitikameetmeid.

(40) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti lahendada oskuste ja hariduse vallas inimkapitaliga seotud struktuursed probleemid, mis pärsivad konkurentsivõimet. Poolale adresseeritud 2026.

aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitust inimkapitali kohta liidus.

(41) Endiselt on probleemiks põhioskuste vähenemine ja ebavõrdsuse suurenemine hariduses. Alates 2018. aastast on 15aastaste alasooritus põhioskustes tõusnud rohkem kui ELis keskmiselt. Piirkondlikud erinevused püsivad nii haridustulemuste kui ka haridusele juurdepääsu osas. Kaasava haridusega seoses esineb probleeme, kuna suur osa hariduslike erivajadustega õpilastest õpib segregeeritud keskkonnas. Selleks et hõlbustada puuetega õpilaste üleminekut tavaharidussüsteemi, oleks Poolal kasu kaasava haridusstrateegia väljatöötamisest, tõhustatud tugiteenustest ja sihipärasest õpetajakoolitusest. Kaasava hariduse jaoks pikaajalise strateegilise lähenemisviisi väljatöötamine hõlbustaks sidusrühmade kaasamist, terviklike meetmete rakendamist ning laiendaks kõigi õpilaste juurdepääsu kaasavale haridusele. Lisaks takistavad rohe- ja digiüleminekut jätkuvalt ebapiisavad rohe- ja digioskused. Näiteks olid 2025. aastal ainult pooltel 16–74aastastel Poola elanikel vähemalt elementaarsed digioskused, mis on alla ELi keskmise. Poola võiks kasu saada terviklikumast lähenemisviisist oskuste nappusega tegelemisele rohe- ja digiülemineku kontekstis ning laiemalt oskustega seotud reformide ja investeeringute hoolikamast jälgimisest ja hindamisest kõigil tasanditel.

(42) Poolas on loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonna (MATI) õppekavades osalejate arv ja lõpetajate osakaal endiselt väike, mis piirab riigi innovatsioonisuutlikkust. Integreeritum lähenemisviis loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonna haridusele (sealhulgas parem karjääriteadlikkus, mentorlus, ebasoodsas olukorras olevate rühmadeni jõudmine) oleks kasulik ka selleks, et julgustada õpilasi (eelkõige naisi) tegema karjääri loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonnas.

(43) Põhioskuste languse probleemi lahendamisel on endiselt peamiseks väljakutseks õpetajate varustamine vajalike oskustega ja nende hariduse kvaliteedi parandamine. Õpetajate nappus püsib ja võib süveneda, kuna probleemid uute töötajate ligimeelitamisel ja hoidmisel püsivad. Lisaks rõhutab alla 30aastaste põhikooliõpetajate väike osakaal vajadust pakkuda õpetajatele atraktiivsemaid karjäärivõimalusi. Õppekavade reformi eduka rakendamise hõlbustamiseks ja õpetajate karjääriväljavaadete parandamiseks peaks Poola tagama piisava õpetajaskonna, õpetajate algkoolituse ajakohastamise ja jätkusuutlikud investeeringud nende kutsealasesse arengusse (sealhulgas kaasava hariduse kontekstis).

(44) Hoolimata kõrgest osalusmäärast valmistab endiselt muret kutsehariduse ja -õppe süsteemi suhteliselt vähene tõhusus. Hiljuti kutsehariduse ja -õppe lõpetanute tööhõive määr on langenud ja jääb alla ELi keskmise. Kutsehariduse ja -õppe lõpetanute olukorda võiks parandada kutsehariduse ja -õppe lõpetanute kehvemate tööhõivetulemuste algpõhjuste kindlakstegemine, eelkõige seoses kehvade põhioskuste, programmide piiratud vastavusega tööturu vajadustele ja oskuste mittevastavusega tööturu vajadustele, ning sihtotstarbeline tõenditel põhinev tegevuskava nende kõrvaldamiseks. Seda võiks täiendada meetmetega, mille eesmärk on parandada õpetamise kvaliteeti (sealhulgas tegeleda õpetajate nappuse ja koolituslõhedega), viia õppekavad paremini kooskõlla tööturu vajadustega, sealhulgas digi- ja roheoskuste osas, ning tugevdada koordineerimist täiskasvanuharidust käsitlevate poliitikameetmetega. Täiskasvanuhariduses, eelkõige mitteformaalses õppes osalemine on endiselt märkimisväärselt alla ELi keskmise ning seni on tehtud vaid piiratud edusamme. 2024. aastal osales õppes ainult viiendik täiskasvanud elanikkonnast, mis on oluliselt vähem kui ELi keskmine ja 2030. aastaks seatud

eesmärk. Täiskasvanuhariduse süsteem on endiselt killustatud, mis on tingitud ministeeriumide ja piirkondlike osalejate vahel hajutatud juhtimisest ning suurest sõltuvusest projektipõhisest rahastamisest. See vähendab süsteemi sidusust. Seetõttu võiks süsteemile kasuks tulla tugevam koordineerimine ja riiklikul tasandil rahastamine.

(45) Ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööturule integreerimine on jätkuvalt keeruline. Puue ja haigused on endiselt peamine mitteaktiivsuse põhjustaja: puudega inimeste tööhõivelõhe suurenes 33,9 protsendipunktilt 2023. aastal 35,6 protsendipunktile 2024. aastal. Puudega inimeste tööjõus osalemise määr on veidi üle 50 %. Edusamme on tehtud lapsehoiuteenuste reguleerimisel ja neile juurdepääsu parandamisel, peamiselt ESF+ ning taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite toel, kuid naiste osalemine tööturul on endiselt madal ja seda mõjutavad piirkondlikud erinevused. Kolmandate riikide töötajate oskused on tööturul endiselt alakasutatud. 2023. aastal töötas peaaegu iga teine kolmanda riigi kodanik oma kvalifikatsioonitasemest madalamal tasemel, hoolimata nende suurest osakaalust tööturul. Võimalik on jätkata jõupingutusi riiklike tööturuasutuste tõhususe suurendamiseks, et pakkuda sihipärasemat toetust ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööturule integreerimiseks.

(46) Tsiviilõiguslike lepingute osakaal kogu tööhõives on suurenenud. Lisaks moodustavad füüsilisest isikust ettevõtjad, kes ei palka töötajaid, märkimisväärse osa kogu tööhõivest, ületades ELi keskmist. Mõlemad rühmad ei ole sotsiaalkaitsega täielikult kaetud, kuna ravikindlustus on vabatahtlik ja kehtivad õigusnormid võimaldavad vähendada sotsiaalkindlustusmakseid, millel võib olla negatiivne mõju tulevastele hüvitistele, sealhulgas pensionidele. Selle tulemuseks on maksuarbitraaž (maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed) eri liiki lepingute puhul, kusjuures maksukiil suureneb sissetuleku kasvades. Kuigi kollektiivläbirääkimistega hõlmatuse määr on ELi madalaim, kasutatakse seda sagedamini ettevõtte kui sektori tasandil, mis üldiselt nõrgestab töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate läbirääkimispositsiooni.

(47) Pikaajalise hoolduse teenused ei ole valmis kasvavate demograafiliste probleemidega toime tulema. Avaliku sektori kulutused pikaajalisele hooldusele on endiselt madalad ja suures osas eraldatud hoolekandeasutustele (oluliselt üle ELi keskmise), samas kui koduhoolduse või kogukonnapõhise hoolduse arendamisele suunatud programmid on endiselt alarahastatud või sõltuvad suurel määral ELi rahastamisest. See tähendab abivajajate jaoks kõrgeid omaosaluskulusid ja koduhoolduse suurt sõltuvust mitteametlikust hooldusest. Poolale oleks kasulik parandada pikaajalise hoolduse teenuste, eelkõige koduhoolduse ja kogukonnapõhise hoolduse kvaliteeti ja kättesaadavust, sealhulgas suurendades sellega seotud rahastamist ja jätkusuutlikkust,

SOOVITAB Poolal võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Pidada ka edaspidi kinni nõukogu poolt 21. jaanuaril 2025 soovitatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk, kasutades samal ajal suuremate kaitsekulutuste tegemiseks riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust. Tugevdada kaitsekulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal kulutuste tõhususe ja kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et kõik energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud haavatavate leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega. Parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust, sealhulgas sotsiaaltoetuste parema suunamise ja kulude läbivaatamise

ulatuse laiendamise kaudu. Suurendada valitsemissektori tulusid, sealhulgas laiendades majanduskasvu vähem kahjustavate allikate rolli ja parandades maksukuulekust. Parandada pensionisüsteemi piisavust, säilitades samal ajal pikaajalise kestlikkuse tegeliku pensioniea tõstmise, naiste ja füüsilisest isikust ettevõtjate pensionivaesusega võitlemise ning eripensionisüsteemide reformimise kaudu.

2. Tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rakendatavate reformide ja investeeringute järjepidevus. Säilitada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamise hoog, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahehindamise käigus vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja raamistikus ette nähtud paindlikkusele. Tegeleda ainulaadsete sotsiaal-majanduslike, julgeoleku- ja tsiviilvalmisoleku probleemidega, mis mõjutavad eelkõige ELi idapoolsel välispiiril asuvaid piirkondi.

3. Lihtsustada reguleerimist, parandada reguleerimisvahendeid ja tagada, et õigusraamistik oleks stabiilne ja selgelt sätestatud. Julgustada konkurentsi riigihankemenetlustes, muutes need tõhusamaks ja vähem koormavaks, ning tagada riigihangete pikaajaline kavandamine. Tugevdada teaduse ja ettevõtluse vahelisi sidemeid, luues tugevamad stiimulid teadusuuringute turustamiseks ja luues tõhusa investeerimisvalmis projektide registri. Ajakohastada riiklikku teadussüsteemi, muuta teadlaskarjäär atraktiivsemaks ning tagada teadusuuringute ja innovatsiooni kestlik rahastamine. Muuta ettevõtluskeskkond innovatsioonisõbralikumaks, sealhulgas idu- ja kasvufirmade jaoks. Vähendada territoriaalseid erinevusi, eelkõige avalike teenuste ja taristu ning teadusuuringute ja innovatsiooni parema kättesaadavuse ja kvaliteedi kaudu. Suurendada haldussuutlikkust ja tõhusust, võimendades e-teenuste koostalitlusvõimet ja ühekordsuse põhimõtet digipöördes. Suurendada VKEde digimahukust, seades samal ajal esikohale kõrgtehnoloogia toetamise. Suurendada taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkumist ja kvaliteeti tõhusa eluasemepoliitika koordineerimise ja strateegiate, taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide programmide laiendamise, täiustatud õigusnormide ja omandi läbivaadatud maksustamise kaudu.

4. Suurendada energiasüsteemi paindlikkust ja võrgu võimsust, laiendada piiriüleseid ühendusi ja elektrikaubandust ning kõrvaldada taastuvate energiaallikate edasise kasutuselevõtu piirangud. Edendada tasakaalustatud elektrienergia hinnasignaale, et stimuleerida elektrifitseerimist ja kaotada järk-järgult fossiilkütustele antavad toetused, eelkõige söekaevandamisega seotud toetused. Võimaldada puhtale tööstusele üleminekut ja edendada innovatsioonile suunatud üleminekustrateegiaid kivisöest sõltuvate piirkondade jaoks. Vähendada fossiilkütuste kasutamist küttesektoris koos hoonete soojapidavuse parandamisega. Edendada transpordi süsinikuheite vähendamist koos seda võimaldava taristuga. Suurendada kliimamuutustele vastupanu võimet funktsionaalse kohanemise juhtimise, ökosüsteemide taastamise ja loodusvarade kestliku kasutamise kaudu.

5. Edendada kvaliteetset ja kaasavat haridust ning võidelda tööjõu ja oskuste nappusega. Suurendada kõrghariduses osalemist loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonnas ning võidelda õpetajate nappusega ja parandada õpetajahariduse kvaliteeti. Tugevdada veelgi kutsehariduse ja -koolituse tõhusust. Hõlbustada ja laiendada täiskasvanute osalemist õppes. Suurendada ebasoodsas olukorras olevate rühmade, eelkõige puudega inimeste osalemist tööturul, sealhulgas pakkudes kohandatud tööturutoetust. Vähendada tööturu killustatust, konsulteerides sotsiaalpartneritega, käsitledes maksuarbitraaži eri liiki

lepingute vahel ja parandades juurdepääsu sotsiaalkaitsele. Parandada pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja